

Socialdepartementet

Yttrande över Remiss av betänkandet Ett data-lyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)

Synpunkter från Jönköpings kommun

Att motverka felaktiga utbetalningar i välfärden är avgörande för att värna legitimiteten och rättvisan i våra gemensamma trygghetssystem. Samtidigt måste arbetet balanseras så att kontrollen inte blir så omfattande att människor känner sig misstänkliggjorda eller övervakade. Skyddet av personuppgifter och den personliga integriteten är därför grundläggande. Jönköpings kommun bedömer att de förslag som läggs fram i den aktuella utredningen hanterar dessa intressen på ett väl avvägt sätt.

För kommunernas del är det framför allt utbildningsverksamheterna som berörs av förslagen om insamling av uppgifter om barns och ungas frånvaro i skolan. Jönköpings kommun ser positivt på dessa förslag. Även socialtjänstens verksamhet bedöms påverkas, men Jönköpings kommun anser inte att dessa konsekvenser på ett tillfredsställande sätt analyseras i den aktuella utredningen.

Avseende förslagen som rör insamling av skolelevers frånvaro, konstaterar utredningen att tillgång till dessa uppgifter är en viktig del för att komma till rätta med felaktiga utbetalningar. Detta eftersom sådan data är central för att bedöma rätten till tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning. Frånvarodata kan också bidra till att upptäcka om ett barn och dess familj varaktigt vistas eller bosatt sig utomlands, vilket kan påverka rätten till vissa socialförsäkringsförmåner. Därtill kan uppgifterna användas för att stärka skolors arbete med närvarofrämjande åtgärder, både individuellt och på systemnivå.

I dag är huvudmännen redan skyldiga att dokumentera elevers närvaro och frånvaro, och uppgifterna registreras lokalt. Med förslaget om ett nationellt frånvaroregister blir huvudmännen skyldiga att rapportera in dessa uppgifter till Skolverket. Uppgifterna ska omfattas av absolut sekretess enligt två nya bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen.

Jönköpings kommun delar bedömningen att skolor behöver tillgång till samlad och tydlig information om frånvaro, inte minst för att tidigt kunna upptäcka barn och elever som riskerar att fara illa eller hamna i utanförskap. Som utredningen konstaterar bedöms förslagen ha potential att även

stärka förutsättningarna för ett utvecklat arbete med ökad närvaro i skolan, vilket är en prioriterad fråga. Den föreslagna administrativa hanteringen bedöms rimligt avvägd.

Kommunen välkomnar också utredningens förslag att tydliggöra begreppet frånvaro. Avsaknaden av en gemensam definition leder i dag till variationer mellan skolor och risk för bristande likvärdighet. Tydligare definitioner underlättar både uppföljning, kontroll och ett mer systematiskt arbete mot skolfrånvaro. Samtidigt vill Jönköpings kommun påpeka att det i praktiken kan vara svårt för skolor att avgöra om en frånvaro är giltig eller ogiltig, eftersom detta förutsätter säker information om orsaken. Det är därför vanligt att skolor i stället använder begreppen anmäld och oanmäld frånvaro. Kommunen instämmer därför i utredningens slutsats att den sammanlagda frånvaron bör vara en tillräcklig uppgift för de behov som identifierats, vilket också förenklar den administrativa hanteringen.

Även om förslagen främst berör utbildningsverksamheterna vill Jönköpings kommun uppmärksamma risken att förslagen får indirekta organisatoriska och ekonomiska konsekvenser för socialtjänsten. Detta kan bli aktuellt under prövnings- och omställningsperioder när statliga ersättningar omprövas eller upphör, särskilt i situationer där individer och hushåll tillfälligt saknar försörjning. Som samhällets yttersta skyddsnät måste socialtjänsten då säkerställa grundläggande trygghet, med särskild hänsyn till barn i hushållet.

Utredningen berör dessa konsekvenser endast översiktligt. De indirekta effekterna av förstärkta statliga kontrollåtgärder – exempelvis ökat tryck på socialtjänsten, ökade krav på samverkan och ett potentiellt ökat behov av ekonomiskt bistånd – analyseras inte tillräckligt ingående.

Mot denna bakgrund bedömer Jönköpings kommun att utredningen underskattar de samlade organisatoriska och ekonomiska konsekvenserna för kommunerna. Jönköpings kommun anser därför att dessa aspekter behöver belysas i en mer fördjupad konsekvensanalys i det fortsatta lagstiftningsarbetet, och att eventuella merkostnader som uppstår till följd av reformerna bör finansieras av staten i enlighet med finansieringsprincipen.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Mona Forsberg
Kommunalråd

Thomas Bergholm
Tf. Stadsdirektör